

Bunschoten-Spakenburg in WOII/fietstocht

Lesmateriaal bij docudrama
"Vissers in Verzet"

geschiedenis, tweede wereldoorlog,
Nederlands, aardrijkskunde,
burgerschap

Basisonderwijs
Groep 6, 7 en 8

Voortgezet onderwijs
klas: 1 en 2

2 x 60 minuten

Wat:

Fietstocht met opdrachten rondom
Bunschoten-Spakenburg tijdens WOII

Benodigde materialen:

Laptop/computer
Werkblad
Pen, stiften, potloden etc.

Wie:

Individueel/groepje/klassikaal

Lesdoelen

De leerling:

- kan aan het einde van de les uitleggen wat er tijdens de Tweede Wereldoorlog in Bunschoten-Spakenburg heeft plaatsgevonden;
- kan zelf de belangrijke plaatsen en monumenten in Bunschoten-Spakenburg opzoeken;
- kan iets vertellen over de belangrijke gebeurtenissen en plaatsen die een rol hebben gespeeld in de Tweede Wereldoorlog in Bunschoten-Spakenburg.

Opdracht 1:

Voordat je de fietstocht langs historische plekken in Bunschoten-Spakenburg gaat maken ga je eerst wat informatie en kennis opdoen rondom deze plaatsen. Lees de teksten met je meester/juf of docent en bekijk samen de informatieve filmpjes.

1. St. Catharina Kerk

Kerkklokken waren gewild in de Tweede Wereldoorlog. Liefst 80.000 stuks werden omgesmolten voor de oorlogsindustrie, maar in Bunschoten bleven de klokken in de gemeentetoren aan de Dorpsstraat wonder boven wonder gespaard.

Op 12 maart 1943 haalde de Limburgse NSB'er en aannemer Peter Joseph Meulenberg de kleine klok uit de toren van de St. Catharinakerk te Bunschoten en leek de bronzen bel overgeleverd aan de smeltoven.

Bekijk deze video over Kerkklokken Bunschoten weggenomen in WOII

<https://youtu.be/AmLu7Qj-kYM> (1.54 minuten)

2. Begraafplaats Memento Mori

Op de Algemene Begraafplaats Memento Mori Spakenburg zijn de volgende monumenten te vinden:

Een monument met daarop de namen van inwoners van Bunschoten-Spakenburg die in Indonesië zijn omgekomen, zowel tijdens de tweede wereldoorlog als ook tijdens de politionele acties. Op het monument staat ook de naam van een Canadees die in Nederland is omgekomen.

Een tweedelig monument met de namen van de burgerslachtoffers in Bunschoten Spakenburg.

Een klein erehof met zes Nederlandse Oorlogsgraven en een zevende graf van een gesneuvelde Canadees

Een grafmonument voor 6 burgerslachtoffers die zijn gevallen tijdens de gevechten op 21 en 22 april 1945. Vier van hen waren leerlingen van de Dr. H.

Bavinckschool, welke school dit monument liet plaatsen. Een zevende persoon, die vlak na de oorlog is overleden, is hier ook begraven.

Een monument ter herinnering aan de twee inwoners die in de meidagen van 1940 zijn gesneuveld..

<https://www.facebook.com/watch/?v=396581604952516> (1.13 minuten)

3. De Noorderkerk

Niet alleen de klok uit de St. Catharina Kerk werd meegenomen. Ook een klok uit de Noorderkerk werd meegenomen. Deze klok wachtte echter een ander lot. Uit een mededeling van de provinciaal commissaris in juli 1943 blijkt dat een klok van 45 kilo uit de Lutherse kerk in Amersfoort in de Noorderkerk in Spakenburg geplaatst moest worden. Daaruit kun je afleiden dat de oorspronkelijke klok waarschijnlijk in maart samen met de kleine klok uit de St. Catharina Kerk was verwijderd. Na de oorlog bleek de klok onvindbaar. Waarschijnlijk is hij omgesmolten.

Jaarlijks wordt er een herdenking gehouden op 4 mei bij het monument op het Spuiplein. Voorafgaand is er een korte ceremonie op begraafplaats Memento Mori. Na de kranslegging bij de oorlogsgraven volgt **een herdenkingsdienst in de Noorderkerk**. De daarop aansluitende stille tocht gaat naar het oorlogsmonument aan het Spuiplein. Na het luiden van alle klokken volgt de kranslegging door het gemeentebestuur en het taptoesignaal. Na de twee minuten stilte om 20.00 uur worden bij het oorlogsmonument kransen en bloemen gelegd

De Noorderkerk beschikt over 1 luidklok met de toon C2

<https://www.youtube.com/watch?v=S1XSzJ9Goz0> (2.20 minuten)

4. Monument voor de Gevallen

Na de Tweede Wereldoorlog bracht de lokale bevolking geld bijeen voor een monument ter ere van oorlogsslachtoffers uit de gemeente Bunschoten die tijdens politionele acties in Indonesië waren gesneuveld. Het monument voor gevallenen '40 – '45 herinnert de inwoners van Spakenburg aan de 27 oorlogsslachtoffers (militairen en burgers) die omgekomen zijn tijdens WOII en in voormalig Nederlands- Indië. Het oorlogsmonument is in 1951 geplaatst.

<https://www.oozo.nl/video/bunschoten/128569/dodenherdenking-bunschoten-spakenburg-2020> (7.22) minuten)

5. De Visafslag en havengedeelte

De Duitsers de zwarte handel in paling op een gegeven moment zat. Op 18 september, twee weken na Dolle Dinsdag en een dag na de start van Operatie Market Garden, wilden de Duitsers dat alle 144 botters klaargemaakt zouden worden om naar Stavoren te gaan. "Daarmee zouden ze kunnen vluchten, want de geallieerden schoten niet op vissersschepen." Zo eigenwijs als de Spakenburgers waren, werden de schepen niet gereed gemaakt, maar juist totaal onklaar. Als vergeldingsmaatregel liet de bezetter een botter en een baggermolen voor in de haven zinken, zodat ook de vissers zelf niet meer weg konden.

<https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/2047045/hoe-de-spakenburgers-zich-succesvol-verzetten-in-woii-we-hielden-niet-van-wet-en-orde.html> (6.55 minuten)

6. Tankversperring Grebbelinie

De Grebbelinie is ruim 60 km lang en loopt van Rhenen, via Amersfoort naar Bunschoten; van de Rijn, via de Gelderse Vallei tot aan de voormalige Zuiderzee. De linie bestaat uit goed gecamoufleerde verdedigingswerken: voorposten, keerkades, aarden forten, sluizen, loopgraven, bunkers en kazematten.

De Tankversperring bij Bunschoten-Spakenburg is het eindpunt van de Grebbelinie. Deze Nederlandse versperring is omstreeks 1939 gebouwd in de mobilisatietijd toen Nederland zich klaar maakte voor de Duitse aanval. De Grebbelinie had als doel een om in geval van nood een groot gebied onder water te kunnen zetten om zo de intocht te kunnen vertragen. In dat geval zou de enige doorgang naar Bunschoten-Spakenburg via de Oostdijk mogelijk zijn en om dit te vermijden werden er op de dijk 7 grote blokken beton geplaatst met daarin stukken treinrails.

https://www.youtube.com/watch?v=Qg1xv5H_GIE (5.14 minuten)

7. Verzetsbuurt Bunschoten-Spakenburg

Waar nu in Bunschoten de Verzetsbuurt staat, stond eens de Polynormbuurt. Die had weinig poëtische namen zoals de Walsstraat, de Profielstraat, de Staalstraat, de Lasstraat, de Ponsstraat en de Dirk van Hulststraat. Het waren huizen die ter plekke in elkaar gezet konden worden. Ze waren ontworpen door een van de directeurs van Polynorm, meneer Alexandre Horowitz. Hij kwam uit een Russisch-Joods gezin. In de Eerste Wereldoorlog is hij naar Amsterdam gevlucht. Zijn zus was getrouwd met een verzetsstrijder Jan van Hulst. Alexandre en zijn familie kregen net op tijd een niet-jood-verklaring en overleefden de Tweede wereldoorlog.

In de jaren 80 zijn de huizen gesloopt en hebben de namen gekregen van verzetsstrijders uit de Tweede Wereldoorlog zoals Engelandvaarders.

https://www.youtube.com/watch?v=giVU_l-H-qo (9.41 minuten)

Opdracht 2: Fietstocht Bunschoten-Spakenburg

1. St. Catharina Kerk

-Start bij de St. Catharina Kerk- dorpsstraat 21 te Bunschoten

Wat is er met de kleine klok van de St. Catharina Kerk gebeurd in de Tweede Wereldoorlog?.....

2. Begraafplaats Memento Mori

-Als je met je rug naar de St. Catharina Kerk staat ga je rechtsaf de Dorpsstraat in.
-Bij La Plaza, Kolkplein 8 sla je linksaf. Je rijdt rechtdoor langs de Molen naar de
begraafplaats Memento Mori-Bikkersweg-3

Wat betekent Memento Mori?.....

Leg uit waarom het belangrijk is om de omgekomen mensen uit de oorlog te blijven herdenken?

3. Noorderkerk

- Fiets terug naar La Plaza
- Ga bij La Plaza linksaf richting rotonde Kolkplein
- Neem op de rotonde de 2e afslag naar de Molenstraat
- Ga op de 1e kruising die je tegenkomt (Talmastraat/Molenstraat) rechtsaf over de Stenen Brug
- Ga op de Stenen Brug linksaf de Kerkstraat in
- Fiets naar de Noorderkerk- Kerkstraat 20

Waarom namen de Duitsers de kerkklokken mee?.....
.....

4. Monument voor de Gevallen

- Als je met je rug naar de Noorderkerk staat ga je rechtsaf.
- Voor de splitsing ga je links. Je ziet dan het Monument voor de Gevallen.

Hoeveel slachtoffers staan vermeld op het monument?.....
.....

Wat is de naam van de oudste slachtoffer en hoe oud was deze persoon?
.....

Wat is de naam van de jongste slachtoffer en hoe oud was deze persoon?
.....

5. Visafslag en havengedeelte

- Ga rechtdoor over het Spuiplein (Kerkstraat)
- Houdt aan het einde van de Kerkstraat rechts aan en ga de Turfwal op
- Bij restaurant Sphinx houdt je links aan (Oude Haven)
- Rijd helemaal rechtdoor totdat je aan de rechterkant de visafslag ziet

De Duitsers lieten een botter en een baggermolen in dit gedeelte van de haven zinken. Waarom deden zij dit?.....

.....

Wat deden de Spakenburgers om toch te kunnen vissen?.....

.....

6. Tankversperring Grebbelinie

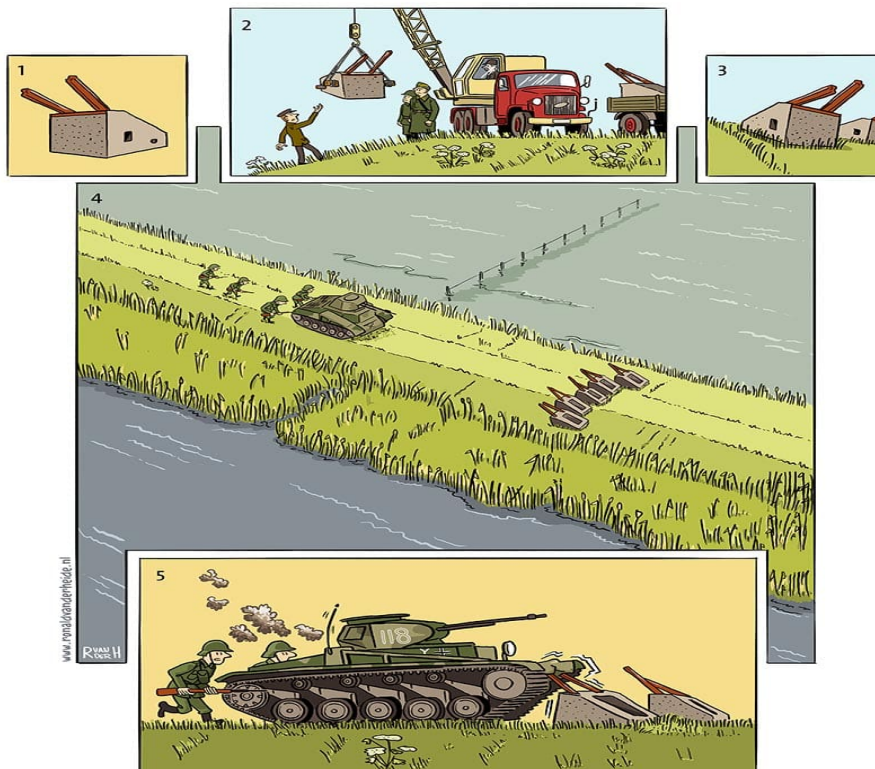

- Vervolg de weg via de Havendijk
- Aan de rechterkant zie je bakkerij Wouter van Geurten
- Ga aan het einde van de Havendijk linksaf richting de Weikamp
- Houd links aan, je fietst dan de Oostmaat op
- Aan het einde van de Oostmaat ga je de Oostdijk op
- Na 300 meter fietsen zie de versperringen aan beide kanten liggen

Hoe ziet een tankversperring er uit?.....
.....

Hoe komt het dat deze tankversperring nooit is gebruikt?

.....
.....

7. Verzetebuurt

- fiets door over de Oostdijk
- sla bij de splitsing rechtsaf naar de Groeneweg
- Fiets de Groeneweg helemaal af tot aan de Kooi
- Voor de rotonde sla je rechtsaf naar de Nijkerkerweg
- Fiets door tot aan de rotonde en steek deze over
- Vervolg de Nijkerkerweg tot aan het 1e kruispunt
- Sla linksaf de straat in, deze straat heet Anne Frank en ligt aan het Anne Frank veldje

Welke straten horen bij de Verzetsbuurt? Schrijf ze alle 6 op

*
*
*
*
*
*

Het veldje bij de Verzetsbuurt heet het Anne Frank veldje. Hoe zou jij Anne Frank willen gedenken zodat haar naam niet vergeten gaat worden?

.....

.....

.....

.....

.....

-Fiets terug naar school

